

**ÇUKUROVA FIKRA ANLATMA GELENEĞİNDE YEREL FIKRA TİPİ:
KARAKÜLAH HOCA FIKRALARI***
LOCAL TRADITION ÇUKUROVA JOKE TYPE: KARAKÜLAH HOCA JOKES
*В ТРАДИЦИИ РАССКАЗЫВАТЬ АНЕКДОТЫ МЕСТНЫЙ ВИД АНЕКДОТА
ЧУКУРОВЫ: АНЕКДОТЫ КАРАКЮЛАХ ХОЖА*

Prof. Dr. Erman ARTUN**

ÖZET

Sanat ürünleri toplumun yapısından soyutlanamaz. Bunlar toplumsal ilişkilerden doğan ürünlerdir. Her toplumun kendine özgü dünyası vardır. Bu dünyanın birikimleri sanat ürünlerinde dile getirilir. Türk halk mizahı halk fıkralarında zengin bir görünüm sergiler. Fıkralar Türk halkının sağduyusu ve iğneleyici özellikleri birleştirilerek ortaya çıkmıştır. Bu fıkralarda Türk halkının mizaha bakışını, engin hoşgörüsünü görürüz. Fıkralar, toplum ve insan ilişkilerini irdeleyen olaylara ayna tutup yansıtan yönleriyle işlevseldir.

Sayıları çok olmasına rağmen Çukurova fıkra anlatma geleneği içerisinde yer alan Karakülah Hoca fıkralarının çoğu açık saçık olduğu için kâğıda aktarılamamıştır. Karakülah Hoca fıkraları bu özelliklerinden dolayı yetişkin çevrelerinde anlatılmaktadır. Bunlar yerleşik düzene geçmiş göçer kültürünün izlerini taşır. Bu fıkralar yöre insanının ruh ve düşünce dünyasının yansımalarıdır.

Anahtar Kelimeler: Fıkra, Karakülah Hoca, Çukurova

ABSTRACT

Art products are separated from the structure of society. These are products arising from social relations. Every society has its own world. This is the world's accumulation of art products is expressed. Shows a view of Turkish folk humor rich folk paragraphs. Features combined with common sense and the sarcastic joke of the Turkish people has emerged. This view of humor in paragraphs of the Turkish people, we see a vast tolerance. Jokes, holding the mirror that reflects society and human relations aspects of events examining the functional.

Although the number of multi-paragraph description of Cukurova Karakülah teacher within the tradition of most paragraphs to the paper aktaramadık obscene. Adults around them because it describes the features Karatepeli Hodja anecdotes. They settled nomadic culture bears traces of the past. These paragraphs are a reflection of the local people in the world of spirit and thought.

Key Words: Anecdote, Karakülah Hoca, Çukurova

* Bu yazı, 19-25 Nisan 2010 tarihleri arasında İzmir’de düzenlenen II. Uluslar arası Türk Dünyası Kültür Kongresi’nde sunulan bildiri metninin makaleye çevrilmiş biçimidir.

** Çukurova Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü-Adana/TÜRKİYE

РЕЗЮМЕ

Продукт искусства не может быть отвлечен от общества. Это продукция порождается от взаимоотношения общества. У каждого общества имеется присущий себе мир. Накопления этого мира произносятся в элементах искусства. Турецкий народный юмор демонстрирует богатую внешнюю сторону в народных анекдотах. Анекдоты вышли в свет соединив в себе особенности язвительности и здравого смысла Турецкого народа. В этих анекдотах мы увидим взгляд Турецкого народа на юмор и широкую терпимость. Анекдоты, функциональны тем что они отражают направления изучающие события которые происходят во взаимоотношениях человека и общества.

Несмотря на многочисленность, взявшие свое место в традиции рассказывания анекдотов Чукурова, многие анекдоты Каракюлах Хожа из-за своей откровенности мы не взяли на листы этой бумаги. Из-за этих свойств анекдоты Каратепели Хожа объясняют в окружении взрослых. Они носят следы кочевнической культуры которые впоследствии обосновались. Эти анекдоты отражают дух и мысль мира человека который живет в этих окрестностях.

Ключевые Слова: Анекдот, Чукурова, Феке, Каракюлах Хожа

GİRİŞ

Fıkralar, çok geniş bir coğrafi alan içinde oluşan binlerce yıldan beri sözlü gelenekte yaşayan halk edebiyatı ürünleridir. Türk halk kültürü fikra sentezinde Orta Asya'dan getirdiklerimizin yanı sıra İslam kültürü ve Anadolu'nun eski kültürlerinden sürüp gelenler de vardır. Türk fıkralarına 15. yüzyıldan sonra Türk kültürünün yanı sıra Arap, İran ve Anadolu öğeleri girmeye başlamıştır. Osmanlı İmparatorluğunun yayıldığı dört kıtadaki coğrafya içindeki Balkanların, Güney Rusya'nın, Kafkasların ve Afrika'nın Türk fikra hazinesine katkısı vardır (Başgöz, 1986: 138–144).

Sanat ürünleri toplumun yapısından soyutlanamaz. Bunlar toplumsal ilişkilerden doğan ürünlerdir. Her toplumun kendine özgü dünyası vardır. Bu dünyanın birikimleri sanat ürünlerinde dile getirilir. Türk halk mizahı halk fıkralarında zengin bir görünüm sergiler. Fıkralar Türk halkının sağduyusu ve iğneleyici özellikleri birleştirilerek ortaya çıkmıştır. Bu fıkralarda Türk halkının mizaha bakışını, engin hoşgörüsünü görürüz. Fıkralar, toplum ve insan ilişkilerini irdeleyen olaylara ayna tutup yansıtan yönleriyle işlevseldir.

Anonim halk edebiyatı ürünleri arasında önemli bir yere sahip olan fikra türü; "Kısa ve özlü anlatımı olan, nükteli, güldürücü hikâye anektod." (Türkçe Sözlük; 1998, c.1: 778), "Fıkralar kısa, yoğun bir anlatı tekniği uygulanan hikâyelerdir (Boratav, 1978: 91). Fıkraların motife yer veren, kısa ve özlü bir anlatıma sahip güldürücü küçük hikâyeler olduğunu söyleyebiliriz. Fıkralar, yeri geldiğinde, düşüncüyü bir örnekle güçlendirmek bir hareketi eleştirmek için tasarlanan sözlü edebiyat ürünü kısa anlatımlardır (Artun, 1995; Boratav;1982).

Fıkralar, özellikle 13. yüzyıldan itibaren dini, ahlaki ve tasavvufi nitelikli eserlerde önemli yer tutmuşlardır. Bunun nedeni; fıkraların din ve tasavvufu ilgili bazı konuların halka daha açık ve daha kolay bir şekilde anlatılmasına yardımcı olmasıdır. 16. yüzyılda "latife" sözü fikra karşılığında kullanılan bir edebi terim halini almış, fıkraların toplanıp yazıldığı dergilere de letâif adı verilmiştir.

19. yüzyıl sonlarına doğru yayımlanan kitapların kapaklarında letaifin yanı sıra fikarat ifadesi de yer almaya başlamıştır. Avrupalı araştırmacılar ise 10. yüzyılın ikinci yarısından sonra halkın yarattığı realist, güldürücü hikâyeleri "anectode" adı altında incelemişlerdir.

Fıkra bugün, halk edebiyatımızda halkın yarattığı realist ve güldürücü hikâyeler için kullanılmaktadır (Yıldırım; 1999: 4-5)

Türk halk kültürü fıkra sentezinde taşınan kültür etkileri fıkralara girerken değişikliğe uğrayarak yerleşmiş, yeni girdiği kalıpta Türk kültürünün belirleyici etkisiyle şekillenmiştir. Fıkralar kişilere aitmiş gibi görünse de gerçekte toplumun tümüne mal olmuştur. Fıkralarda Türk halk kültürünün binlerce yıllık yolculuğunda toplum hayatındaki her türlü aksaklığın, çarpıklığın, zıtlıkların bir kesitini görebiliriz.

Sözlü gelenekte hiçbir yabancı tür olduğu gibi alınmaz. Kültür etkileri fıkralara girerken değişikliğe uğrayarak yerleşmiş, yeni girdiği kalıpta Türk kültürünün belirleyici etkisiyle şekillenmiştir. Türk coğrafyasında anlatılan fıkraların bazılarının benzer bir biçimde komşu kültürlerde anlatılması bizi kaygıya düşürmemelidir. Kültür alışverişi yaşayamayacağımız uzaklıkta benzer fıkraların olması bizi toplumların benzer durumlarda, birbirlerinden habersiz benzer folklor ürünleri yaratabilecekleri düşüncesine götürüyor.

Türk halkı bazen olaylar karşısındaki düşünce, tutum ve davranışlarını fıkralarla duyurur. Fıkralar tarihin derinliklerinden gelir. Fıkraların yapılarındaki gülme olayını yaratan öğeler göz önünde tutulunca, halkın yaratma gücünden doğan bu estetik biçimlerde ince bir mizah, keskin bir alay ya da hikmetli bir söz mutlaka olur.

Fıkralarda insanların çeşitli davranışlarındaki aksaklıkları, gariplikleri abartılarak anlatılır. Fıkra tiplerinde çizilen fıkra tiplerinin benzerlerine dünya fıkralarında da rastlıyoruz (Boratav, 1996: 53-55). Türk fıkra anlatma geleneğinde, bir fıkra tipi oluşturmuş veya bir fıkra tipinde yerini almış fıkralar Türk kültürü ürünleridir. Bazen fıkralarda kişiler, çevre değiştirerek yeni bir kimlikle karşımıza çıkar. Geleneğe mal olmuş fıkraların bir kısmı baştan geçmiş bir olaya dayalı olabilir. Bazıları da uygun bir zeminde yeni bir fıkra tipine bağlanarak yeni bir renge bürünür. Bu, fıkra geleneğinin ağızdan anlatılırken, eklerle, değiştirmelerle zenginleşmesidir.

Türk fıkralarının konu bakımından büyük kısmını toplumsal ve ekonomik sorunlarla, aile sorunları konulu fıkralar oluşturur. Bu fıkralarda bencil, hilekâr, rüşvetçi, gözü doymaz, kavgacı, zorba, geçimsiz, dolandırıcı, haddini bilmez, kibirli tipler eleştiri ve alay konusu olurlar. Kısaca söylemek gerekirse; toplum yaşantısında insanları rahatsız eden her gerçek olay, fıkralara konu olabilir.

Fıkra, edebi türler içinde ürünlerinin çokluğu konularının çeşitliliği bakımından en zengini ve renklisidir. Fıkra türü sözlü mizahının en yaygın örneğidir. “Fıkralar küçük anlatmalar olmalarına rağmen, üzerlerinde uzun uzun durulması ve çeşitli açılardan incelenmesi gereken ürünlerdir. Fıkralar genelde tek motife yer veren kısa, bir fikir etrafında kurulu ve bir hükümle sona eren güldürücü, düşündürücü küçük hikâyelerdir.

Fıkralar, çok yönlü ve karmaşık bir yapıya sahiptir. Fıkrayı yaratan öğeler, bir hikâye içinde yerlerini alarak bağımsız bir yapı kurarlar, böylece nesir diliyle yaratılan, kısa ve yoğun anlatım gücüne sahip epik bir tür ortaya çıkar.

Fıkra, bir ya da daha çok olay üzerine kurulabilir. Her olayda değişik kişiler yer alır. Olay içinde yer alan kişiler, ortaya çıkan sorunları karşılıklı konuşmalarla aydınlığa kavuşturur ve bir hükme bağlar. Fıkraların çekirdeğini hayattan alınmış olaylar ve düşünceler oluşturduğu için, gerçekçi bir karaktere sahiptirler. Halk yaratma gücünden doğan bu estetik biçimlerde ince bir mizah, keskin bir alay ya da hikmetli bir söz mutlaka yer alır. Ancak bu üç öğe, her zaman bir arada bulunmayabilir.

Türk fıkra anlatma geleneğinde, bir fıkra tipi oluşturmuş veya bir fıkra tipinde yerini almış fıkralar Türk kültürü ürünleridir. Bazen fıkralarda kişiler, çevre değiştirerek yeni bir

kimlikle karşımıza çıkar. Geleneğe mal olmuş fıkraların bir kısmı baştan geçmiş bir olaya dayalı olabilir. Bazıları da uygun bir zeminde yeni bir fıkra tipine bağlanarak yeni bir renge bürünür. Bu, fıkra geleneğinin ağızdan anlatılırken, eklerle, değiştirmelerle zenginleşmesidir.

Kaynaklarda fıkra konusunda bir birlerini tamamlayan çeşitli bilgiler buluyoruz (Albayrak, 2004: 174–175; Boratav, 1982: 318–327; Yıldırım, 1999: 3; Aça, 2004: 144–145; Boratav, 1978; Elçin, 1981: 138; Sakaoğlu, 1984: 445).

Bölge ve yöre tipleri denilince; belirli bir coğrafya üzerinde yaşayan insanları temsil eden ve bağlı oldukları mekânla isimlendirilen fıkra tipleri anlaşılır. Bu tipin temel özelliği coğrafi bir isimle anılması ve adı geçen coğrafya içinde yaşayan insanları temsil etmesidir. Çukurova halk kültüründe belli bir yörede anlatılan Karakülah Hoca fıkraları Türkiye fıkra anlatma geleneğinde yerel fıkra tipine girer.

Fıkraların merkezinde daima insan ve insana bağlı olaylar yer alır. Yaşanmış hayat sahneleridir. Olayların merkezinde bulunan kişilere ise “fıkra kahramanı” veya “fıkra tipi” adı verilir. Bu çalışmada, Çukurova bölgesinde yaşamış olup, unutulmaya yüz tutmuş olan yerel fıkra tipi Karakülah Hoca tanıtılacaktır.

Karakülah Hoca fıkraları bir toplum zümresini temsil etmez. Karakülah Hoca fıkralarında Karakülah Hoca tipi dışındaki tipler toplumun her kesiminde görülebilen insanlardır. Fıkralarda ikinci derecedeki alt tipler belli belirsizdir, öne çıkarılmaz. Karakülah Hoca fıkralarında olayların geçtiği zaman ve yer pek belli değildir. Fıkralarında yer alan mekânlar gerçek tabiat sahneleri ve yaşanan yerlerdir. Kasaba, mahalle, sokak, ev gibi dekorlar içinde Karakülah Hoca fıkralarında yaşantımızdan bir bölüm buluruz.

Karakülah Hoca fıkralarındaki kişiler, günlük hayatta Çukurova köylerinde rastlanan gerçek ve doğal insanlardır. Fıkralarda olağanüstü varlıklar yoktur.

Karakülah Hoca fıkralarının konuları, yaşanmış ya da yaşanabilecek olaylar üzerine kurulur. İnsanlar, gördükleri toplumsal çatışmaları fıkra konusu haline getirerek düşüncelerini, duygularını, çeşitli tutum ve davranışları fıkra kahramanlarının ağzından anlatmışlardır. Karakülah Hoca fıkralarının konu bakımından büyük bölümünü toplumsal konulu fıkralar oluşturur. Bu fıkralarda toplum yaşantısında insanları rahatsız eden her gerçek olay, fıkralara konu olabilir. Fıkralarda toplum hayatındaki her türlü aksaklığın, çarpıklığın, zıtlıkların bir kesitini görebiliriz.

Karakülah Hoca fıkralarının benzerlerine Türkiye'nin çeşitli yörelerinde de rastlanır. Bunlar da ortaklaşa benimsenmiş anlatım kalıpları içinde, kişi ve yer adları, yerine ve çağına göre değiştirilip, yöreye özgü renklerle bezenmiştir. Bunlar; Türk fıkraları sınıflamasında "Bir bölge halkıyla ilgili olanlar" grubuna girer. Bu fıkralarında Türk köylüsünün kendi kendisini ince, nükteli, mizaha konu etmesini görüyoruz. Karakülah Hoca fıkraları tipinde eğlenen, mizaha konu edilen bölge insanının iğneleyen durumunda olduğu sezilir. Yörelerde bu fıkraların sevilerek anlatılmaları bunu kanıtlar. Karakülah Hoca fıkralarının tamamına yakın bir bölümünü Karakülah Hoca tipinin olumsuzluklar karşısında tepki veren eleştirel olayları işleyen fıkralardır. Türk halk kültüründe pek sevilen eşsiz halk mizah dehasıyla ince ince eğlenen, alaya alan insan tipini Karakülah Hoca fıkra tipinde, alaya almanın hicvetmenin en güzel örnekleri sergilenmektedir.

Bu fıkralarda, bu bölgede yaşayan insanların damgası açıkça görülür. Bunlar, yerleşik düzene geçmiş, göçer kültürünün izlerini taşır. Fıkralarda günlük olaylarla karşılaştığımız çeşitli zıtlıklar sosyal ve insani kusurlar işlenir. Karakülah Hoca fıkraları tanınan, bilinen yerel fıkra tipidir. O çevre halkı tarafından benimsenmiştir. Toplumsal hayatla ilgili

Karakülâh Hoca fıkralarında yaşama biçimlerine, az da olsa gelenek ve göreneklerine ait ipuçlarına rastlayabiliyoruz.

Karakülâh Hoca fıkraları insanın türlü davranışlarındaki sakatlıkları, aksaklıkları, dil sürçmeleri, alışılmış ölçülerin dışında büyütücü bir aynadan yansıtma saymak doğru olur. Karakülâh Hoca fıkralarının bir kısmı açık saçık olduğu için yazıya geçiremedik. Bu tür fıkralar bu özellikleri nedeniyle yetişkin çevrelerde anlatılmaktadır. Bu fıkralar toplum hayatını, sosyal sistemi kontrol ederek aksayan ve bozulan yönlerini eleştirerek düzeltici bir görev yaparlar.

(KHF) ile kısaltılan 15 Karakülâh Hoca fıkrası incelendi.

1. Karakülâh Hoca'nın ite kurşungeçirmez muskası
2. Karakülâh Hoca'nın, şart olsun diye ant veren kişinin andını bozmadan olaya çözüm getirmesi
3. Karakülâh Hoca'nın yol parasını veren kişinin gevezeliğine kızması
4. Karakülâh Hoca'nın Kaf Dağının ardını sorana yanıtı
5. Karakülâh Hoca'nın tuza katır suyu serpme önerisi
6. Karakülâh Hoca'nın küfürbazlığı yüzünden kadıya çıkarılması
7. Karakülâh Hoca'nın şarap haram mı helal mi sorusuna yanıtı
8. Karakülâh Hoca'nın kıydığı Abdal nikâhı
9. Karakülâh Hoca'nın çiftçinin danasını alması
10. Karakülâh Hoca'nın bedavacının sigarayı bırakayım mı diye sorması üzerine yanıtı
11. Yörügün eşeği saat ayağının uyuşması rasat
12. Karakülâh Hoca'nın yardımdan kaçana yanıtı
13. Karakülâh Hoca'nın Münker Nekir sorgusuna yanıtı
14. Karakülâh Hoca'nın sigara dumanıyla melekler kaçır mı sorusuna yanıtı
15. Karakülâh Hoca'nın çocuklara yanıtı

a. Karakülâh Hoca Fıkralarında Anlatım

Karakülâh Hoca fıkralarının dili, günlük konuşma dilidir. Yer yer kalıp anlatımlara başvurur. Beklenmedik olay çözümlenmeleriyle şaşırtır. Fıkraların anlatımında canlılığı karşılıklı konuşmalar sağlar. Fıkralarda kahramanlar, kişiler kendi ağız özellikleriyle, durum ve konumlarına göre konuşurlar. Fıkralarda halkın konuşma dilinde yer alan kelimeler görülür. Anlatımı güçlendirmek için mecazlara, kelime tekrarlarına başvurulur. Fıkralarda rastlanan cümle tipleri çok çeşitli değildir. En çok geçmiş zaman, geniş zaman, soru ve emir cümleleri kullanılır. Fıkralarda daha çok basit yapılı fiil cümleleri kullanılır. Karakülâh Hoca fıkralarının asıl özelliği, bitişle nüktenin bütün gücünü duyurmak için veciz, az kelimeyle çok anlamlı ve oldukça örtülü anlatımlı olmalarıdır. Nesir halindeki fıkraların manzum hale getirildiği de görülmektedir. Fıkraların özel bir dili vardır. Yer yer kalıp anlatımlara başvurulur. Fıkraların dili anlatıcıya ve anlatılan kitleye göre değişir. Kahramanlar, kişiler kendi ağız özellikleriyle, durum ve konumlarına göre konuşurlar. Böylece onların ruh durumları ve buldukları ortam canlandırılır.

b. Karakülâh Hoca Fıkralarında Dış Yapı

Karakülâh Hoca Fıkralarda konu, önce küçük bir olay öykü biçiminde anlatılır. Biçim bakımından klasik fıkra özelliklerini taşır. Karakülâh Hoca fıkralarının söylemi genel olarak küçük öykü boyutundadır.

c. Karakülâh Hoca Fıkralarında İç Yapı

Karakülâh Hoca fıkraların içyapısında yalın dil nüktedanca kullanılır. Fıkraya konu olan insan gülünç tarafları, yanlışları, zaafı, hataları, sakarlıklarıyla ele alınır. Alaycı, küçük düşürücü bir tutum izlenir.

d. Karakülâh Hoca Fıkralarında Konu

Karakülâh Hoca fıkralarının asıl konuları cahillik, bencillik, çıkarıcılık vb'dir.

e. Karakülâh Hoca Fıkralarında Düşündürürken Güldürme

Karakülâh Hoca Fıkralarda gülerken düşündürmek temel niteliktir. Hoca, bir yol göstericidir. Yanlışlarla mücadele etmektedir. Kendi yöntemi olan nükte ile bunların anlaşılmasını istemektedir. Fıkralarda açık saçıklık, küfürlü söz vardır.

f. Karakülâh Hoca Fıkralarının Biçim ve İçerik

Karakülâh Hoca fıkraları üç ana bölümden oluşur: Serim'de bir iki cümle içinde yer-zaman belirtilir, olaya katılacak kişiler tanıtılır. Düğüm bölümü ya Hoca'ya yöneltilen bir soruyu ya da bir olay/durum anlatımını içerir. Çözüm, fikranın en can alıcı bölümü nükteli sondur.

g. Karakülâh Hoca Fıkralarında Zaman-Mekân Kişi

Karakülâh Hoca Fıkraları, zaman açısından da çeşitlilik gösterir. Fıkralar genellikleri çok kısa bir zaman dilimini kapsar.

SONUÇ

Sayıları çok olmasına rağmen Karakülâh Hoca fıkralarının çoğu açık saçık olduğu için kâğıda aktarılamamıştır. Hoca fıkraları bu özelliklerinden dolayı yetişkin çevrelerinde anlatılmaktadır. Bunlar yerleşik düzene geçmiş göçer kültürünün izlerini taşır. Bu fıkralar yöre insanının ruh ve düşünce dünyasının yansımalarıdır. Karakülâh Hoca fıkraları Çukurova yöresinde günümüzde sözlü kültür ortamında yaygın bir şekilde anlatılan "bir bölge halkıyla ilgili olarak anlatılan fıkralar" sınıfına girer. Karakülâh Hoca, tipini yöresel tip olarak değerlendirebiliriz. Bu tipler yaşadıkları yörenin insanlarını temsil etmelerinin yanında yöre insanının ince zekâsını, hayal gücünü, mizah yeteneğini de yansıtmaktadırlar. Bu tipler yaşadıkları yörenin insanlarını temsil etmelerinin yanında yöre insanının ince zekâsını, hayal gücünü, mizah yeteneğini de yansıtmaktadırlar.

Karakülâh Hoca fıkraları bir kişiye veya kişilere ait görünse de gerçekte toplumun tümüne mal olmuştur. Çukurova halkı sağduyuyla bağdaşmayan işlemlere, tutumlara karşı tepkilerinin sözcülüğünü yarattığı Karakülâh Hoca tipine yüklemiştir. Karakülâh Hoca fıkralarında toplum yaşayışının çelişkilerinin düşünce ve davranış farklılıklarından doğan çatışmaların konu edildiğini görüyoruz. Toplumdaki çeşitli davranışlardaki aksaklıklar abartılarak Karakülâh Hoca'nın başından geçmiş gibi anlatılmaktadır.

Karakülâh Hoca'nın kişiliğinde birçok olay veya davranış fıkra özelliği kazanmıştır. Bu fıkralarda günlük olaylarda karşılaştığımız çeşitli zıtlıklar ve insani kusurlar işlenir. Fıkraların bir görevi de toplumun bireyleri arasında ortak paydayı oluşturmaktır. Toplumsal denetimi sağlayarak toplumsal bozuklukları düzeltme görevi almışlardır. Bireyleri kaynaştırıp birey yapmakta rol oynarlar.

Karakülâh Hoca Kimdir?

Karakülâh Hoca'yla ilgili bilgilerimiz Âşık İmâmi anlatmasına dayanmaktadır.

Karakülâh Hoca'nın gerçek adı Hacı Ali, soyadı Karakülâh'tır. Karakülâh Hoca 1882 yılında Feke ilçesine bağlı Belen köyünde doğmuş, 1963 yılında Feke'de ölmüştür. Mezarı Feke ilçesine 5 km uzaklıkta bulunan Düşmüş Bölgesinde anayol kenarında bulunmaktadır.

Karakülâh Hoca çocukluk yıllarında yörede bulunan hocalardan, fakılardan (fakih) Kur'an okumayı öğrenir. Kayseri'ye gider. Şıhlı'ya Arapça ve Farsça okutulan medreselere öğrenci olarak gider. Dini bilgisini geliştirir.

Bir kaç yıl sonra Şam'a eğitim için gitmek ister. Şam'a giderken anasından sarı lira alır. Yetmez, babasının yanına gelir, babasından da para ister. Babası razı olmaz gitmesine. Bu tartışma üzerine gelen Yüzbaşı Karakülâh'a gerekli altını verir. Şam'da ve Halep'te okuyan Karakülâh Arapça ve Farsça öğrenir ilahiyat alanında dersler görür. Daha sonra Mısır, Kahire'ye giderek Kahire El Ezher Üniversitesini bitirir. Kahire'de bir hocanın kızıyla evlenir. Bir de erkek çocuğu olduğu rivayet edilir. 35-40 yaşlarında altı yıl Şam, Halep ve Kahire'de kaldıktan sonra Türkiye'ye döner. Kadılık yapabilecek mertebeye sahip olmasına rağmen Feke'de, Kozan'da, Kadirli'de müftülük, müderrislik ve vaizlik görevlerinde bulunur.

Karakülâh Hoca Karacaoğlan'ın hayranıdır. Vaazlarında, sohbetlerinde sık sık Karacaoğlan'ın şiirlerinden örnekler verir. Karacaoğlan'ın aşk, sevdâ, doğa üzerine yazılan şiirlerini tasavvufî yönden de tahlil etmiştir. Kozan'ın Bağtepe köyünden Âşık Elvançeşit'in Âşık İmami'ye anlattığına göre Karakülâh bir vaazında Karacaoğlan'ın:

Bir seher vaktinde uğradım sana
O sebepten kaldım gül yüzlüm tan'a
Cahilken bir dolu sundun sen bana
İçirdin ağuyu bal diye bana

Karac'oğlan der ki neyleyip netmek
Bir arzum var bu sılayı terk etmek
Yıkıl git diyorsun kolay mı gitmek
Sen çağırdım beni gel diye diye

dizelerini tasavvuf olarak nitelendirerek ilk dördlüğü nefsin galebe çalması, diğer dördlüğü "Sen bizim Rabbimizsin senden ayrılmak kolay mı?" diyerek Karacaoğlan'ın pişman olduğu şeklinde tahlil ettiği anlatır. Âşık Elvançeşit 15-16 yaşlarında iken Karakülâh'ın öğrencisi olur. Âşık Elvançeşit o yörede bilinen iyi bir şair ve din adamı olur.

Karakülâh Hoca dünya varlığına değer vermez. Harman hasat zamanlarında köylerden arpa buğday toplar. Rivayet edildiğine göre bunların bir bölümünü ihtiyacı olan fakir kişilere dağıtırmış.

Çukurova Bölgesinde özellikle Kozan, Feke yörelerinde esprileriyle, mizahıyla yaşadıkları fıkralaşmış, yörede "Karakülâh Hoca Fıkraları" olarak Çukurova fıkra anlatma geleneğinde yerel fıkra tipi olarak yerini almıştır.

Adanalı Âşık İmami, Karakülâh Hoca için bir koşma yazmıştır:

Karakülâh Hoca

Görmedim amma görmeye
Değer imiş Karakülâh
Çukurova'da bir kere
Doğar imiş Karakülâh

Hikâyeli heceleri
Anlatılır niceleri
Yarım yumuk hocaları
Döver imiş Karakülâh

Karakülâh, Karakülâh
Vay güldüren Karakülâh
Mana dolu sözleriyle
Düşündüren Karakülâh

Daha duymadım dengini
İlime vermiş kendini
Zekât vermeyen zengini
Soyar imiş Karakülâh
Âşık İmamî

Karakülâh Hoca Fıkralarından (KHF) Örnekler

KHF 1. İte Kurşun Geçirmez Muskası

Yörük'ün birisi Misis'te Hasan Dağı'nda oturuyormuş. Hasan Dağı'nda Ahmet Hoca adında hoca varmış. Yörük, Ahmet Hoca'nın yanına gelmiş. Yörük'ün iyi de bir iti varmış. Bu itle sağa sola çok gidermiş.

Yörük, Hocaya:

“Şu Alabaşa kurşungeçirmez muskası yazdırmaya geldim.” demiş.

Ahmet Hoca:

“Yok, her bir şeye yazılır da ite muska yazılmaz” demiş.

Yörük:

“Bir uyluk eti verdikten sonra kime olsa yazdırırım” demiş.

Hoca bir uyluk eti duyunca:

“Yörük gel itine muska yazıvereyim” demiş.

Hoca bir muska yazmış. Dışına göre de teneke kesmiş.

Hoca Yörük'e:

“Bunun kenarlarını lehimciye lehimlet” demiş.

Kozan'dan yukarda da meşhur Karakülâh Hoca varmış. Yörük buraya konmuş:

” Bu hocaya da davara kurt girmez muskası yaptırayım” demiş.

Karakülâh Hoca köpeğin boğazındaki muskayı görünce:

“ Koca Yörük bu ne köpeğin boğazında?” demiş.

Yörük:

“Kurşungeçirmez muskası” demiş.

Karakülâh Hoca:

“İte muska yazılmaz. Ben şeriat kesen bir hocayım”. demiş.

Yörük:

“Bir uyluk et verdim de yaptırdım onu ben” demiş.

Karakülâh Hoca:

“Şu muskayı çıkar da bakayım” demiş.

Karakülâh Hoca muskayı okuyunca:

“Hoca benden derinmiş. Lehimlet geri as” demiş.

Karakülâh Hoca yalnız dememiş şunu yazmış diye.

Yörük, yaylaya çıkmış. Davarı çayıra yaymış. Yörük’ün aklına itine yazdırdığı kurşungeçirmez muska gelmiş:

“Alabaşa bir sıkayım” demiş. Sıkmış tepesi aşağı gitmiş köpek. Köpek ölmüş.

Yörük:

“Ocağı kuruyasıca hoca verdiğim et de musmul değil mundar idi” demiş.

Karakülâh hoca muskayı okuduğunda şöyle yazıyormuş:

“Muska yazdım Yörük’ün itine
İte muska yazdırmak neyine
Karnım doydı koyun etine
Gülsün eller Yörük’ün haline” (K1, K2, K3, K4, K5)

KHF.2 Attan İnme Duttan İn

Adamın biri atına binmiş dağ, bayır gezerken at huysuzlanmış ve adamı sırtından atmış, yere düşen adamın kolu incinmiş. Bu duruma çok içerleyen adam ata tekrar binmiş ama sinirinden de söylenmeye başlamış:

“Ulan at senden aşağıya inersem şart olsun.” demiş.

Şart olsun, halk arasında “karısından boş olmak” anlamında kullanılır. Bir müddet atın üzerinde ilerleyen adamın aklı başına gelmiş:

“Ulan ben ne yaptım? Eğer bu attan inersem avrattan boş olacağım.”

diye düşünmeye başlamış. Hocalara, bilenlere danışmak gerektiğini düşünmüş ve köy köy, kapı kapı hoca aramış ancak hiçbir hoca bu durum karşısında fetva verememiş, bir hal çare bulamamış. Ancak içlerinden biri: “Bu işi çözsün çözsün Karakülâh Hoca çözer.” demiş ve at üzerindeki adamla birlikte Karakülâh Hoca’nın evinin yolunu tutmuş.

Karakülâh Hoca’nın evinin bahçesinde bir dut ağacı varmış. At üzerindeki adam ve yanındaki, durumu Karakülâh Hoca’ya anlatmışlar ve Karakülâh Hoca da bu durum üzerine bahçesinde bulunan dut ağacını göstererek:

“Adam seninki de iş yani, attan inme de duttan in.” demiş.

Atı dut ağacının altına çekerler ve adam atın üzerinden dut ağacının üzerine çıkar oradan iner (K1, K2, K3, K4, K8, K9, K10)

KHF 3. İki Buçuk Lira Yol Parası

Karakülâh Hoca’nın mizahçı yönü, yeri geldiğinde sini kafa uğrattığı yani haklı yere küfrettiği halk tarafından bilinir ve hoş karşılanır. Karakülâh Hoca Kozan’dan Adana’ya gelirken otobüse binmiş. Otobüsteki yolcuların tamamı hocaya sevgi gösterisinde ve hürmette bulunmuşlar. Hoca’nın yanındaki koltuğa bir genç oturur ve der ki:

“Hoca’nın yol parası benden.”

Otobüsün muavinine iki buçuk lira da hocadan dolayı verir. Pür dikkat herkes kulağını hocaya vermiştir; acaba hoca ne konuşacak diye. Fakat Hoca’nın otobüs ücretini veren yanındaki genç kimseye de hocaya da fırsat vermeden hocaya sorular yöneltmeye başlar:

“Hocam, içki içmenin günahını Allah affeder mi?”

Hoca:

“Eder yavrum, Allah Gâfur-u Râhimdir.” der.

Genç yine sorar:

“Hocam, yalan söylemenin günahını Allah affeder mi?” der.

Hoca:

“Eder yavrum, Allah bağışlayıcıdır.” Der.

Genç peş peşe altı yedi tane soru sorar. En son hocam bir soru daha soracağım der, der de Hoca'nın da yolcuların da sabrı taşmıştır.

Karakülâh:

“Sor bakim evladım” der.

“Hocam, anaya babaya asi olmanın günahını da Allah affeder mi?”

deyince sabrı taşan Karakülâh:

“Ulan çocuk başlarım senin anaya babaya asi olmanın günahına. Al şu iki buçuk liranı Allah hiçbirini affetmez.” der. “Karakülâh Hoca bu dilini tutabilir mi basar küfürü (K1, K2, K6, K7, K8, K9, K10).

KHF 4. Karakülâh Hoca Vaaz Verirken

Karakülâh Hoca çok renkli bir kişiliğe sahiptir, bazı durumlar karşısında nerede olduğuna bakmaksızın tepkisini küfürle gösterir, onun haklı yere küfrettiğini düşünen halk Karakülâh Hoca'nın bazı durumlar karşısında küfürle gösterdiği bu tepkiyi yadırgamaz bilakis bu durum onlar için bir eğlence konusudur. Bir gün birkaç muzip Karakülâh Hoca'nın bu durumundan yararlanmak ister ve ona küçük bir oyun oynarlar. Amaçları Karakülâh Hoca'yı camide vaaz verirken sinirlendirip küfür ettirmektir. Bunun için de cami cemaati içinden saf birini bulurlar ve adamı dolduruşa getirirler. Adama:

“Sen Karakülâh Hoca'ya soru sorabilir misin?” derler.

Adam da:

“Tabi ki sorabilirim bunda ne var ki?” diye cevap verir. Muzipler adama soracağı soruyu söylerler ve bir şartları vardır:

“Bu soruyu ne zaman soracağını biz sana işaret ederek söyleyeceğiz.” derler.

Adam:

“Tabi ki siz ne zaman isterseniz o zaman sorarım.” der.

Karakülâh Hoca kürsüye çıkarak o günün konusu neyse onun üzerine vaaz vermeye başlar. Vaazın en heyecanlı yerinde, herkes pür dikkat Karakülâh Hoca'yı dinlerken o birkaç muzip işe koyulur ve soru sormasını öğütledikleri saf adama dönüp, işaret ederek soru sormanın tam sırası olduğunu belirtirler, adam da bunun üzerine ayağa kalkarak:

“Karakülâh Hoca'm sana bir soru sorabilir miyim?” der.

İster istemez Karakülâh Hoca ve cami cemaatinin dikkati dağılmıştır.

Karakülâh Hoca da:

“Bu adam galiba benim anlattığım konuyla ilgili bir şeyler soracak” diye düşünür ve adama:

“Sor bakalım.” der.

Adam da Karakülâh Hoca'nın anlattığı konuyla alakası olmayan şöyle bir soru sorar:

“Hocam Kaf Dağı’nın arkasında ne var idi acaba?”

Karakülâh Hoca bu soru üzerine adamı yanına çağırır ve yakınındaki üç beş kişinin de duyabileceği yükseklikte bir sesle basar küfürü, adama:

“Ulan, Kaf Dağı’nın önündekini öğrendin de arkasındaki mi kaldı? Aziz cemaat mevzuya kaldığımız yerden devam ediyoruz.” der (K1, K4, K5, K6, K7, K8, K9).

KHF 5. Katır Sütü Sepelemek

Karakülâh Hoca askere gider. Askerde komutan askerlerin zekâsını denemek için çarpık sorular sorar ve der ki:

“Bugün karavana tuzsuz pişecek. Elin yağı kokar tuz atar; bizim tuz koktu, tuzun içine kurt düştü, ne atalım ne yapalım?” der.

Oysa tuza ne kurt düşer ne de tuz kokar. Kimisi der ki:

“Güneşe serelim.”

Hatta Karadenizlilerden bazıları der ki:

“Suyla yıkayalım.

Karakülâh Hoca el kaldırır

“Komutanım ben biliyorum.” der.

Komutan:

“Söyle bildiğini.” der.

Karakülâh: “Komutanım bizim de tuzumuz kokmuştu, içine kurt düşmüştü de anam üzerine katır sütü sepelemişti.” der.

Komutan: “Yavrum sen aklını mı yedin, katırın sütü olur mu?” der.

Karakülâh: “Komutanım tuza kurt düşerse katırın da sütü olur.” der (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K10).

KHF 6. Gel de Böylelerine Küfretme

Karakülâh birine küfretti diye kadıya şikâyet edilir. Kadı, zaptiyeler gönderir. Karakülâh’ı kadıya getirirler. Bu esnada birisi kadıya gelmiş bir konuyu danışmaktadır. Adam:

“Kadı Efendi, benim babam öldü, analığım dul kaldı, analığım ile evlenmek istiyorum, analığım bana düşer mi?” der.

Kadı adamın sorusuna cevap vermeden Karakülâh’a sorar:

“Sen küfrediyormuşsun, bir de hoca olduğunu söylüyorlar, ne diye küfrediyon?” deyince Karakülâh Hoca:

“Kadı Efendi, Kadı Efendi, ben işte analığını almak isteyenler gibilerine küfrediyorum. Gel de böylelerine küfretme “ der.

Kadı:

“Ölen babasının emaneti analığını almak insanlara küfür caizdir. Çıkar ağzından baklayı, bir daha bas küfürü Karaküllah Hoca” der.

Kadı Karakülâh Hoca’yı cezalandıracağına takdir eder ve affeder (K1, K2, K3, K4, K5, K8, K9, K10).

KHF 7. Şarap Helal Midir Haram Mıdır?

Dönemin paşalarından biri Karakülâh Hocayı sınamak için ona:

“Şarap helal midir haram mıdır?” diye bir soru yöneltir.

Karakülâh Hoca:

“Şarap kesinlikle haramdır.” diye cevap verir. Karakülâh Hoca’nın bu cevabı üzerine paşa:

“Peki, şarap neden yapılır?” diye sorar.

Karakülâh Hoca da:

“Üzümünden yapılır.” der.

Bunun üzerine paşa:

“Üzüm helal midir yoksa haram mıdır?” diye sorar

Karakülâh Hoca da:

“Tabi ki helaldir.” der.

Paşa verdiği bu cevap yüzünden Karakülâh Hoca’yı köşeye sıkıştırdığını düşünür:

“Peki, üzüm helal de onun suyundan yapılan şarap neden haram?” diye sorar. Karakülâh Hoca paşanın bu sorusuna şöyle karşılık verir:

“Paşam hep siz sordunuz eğer izniniz olursa bir soru da ben sormak isterim, sizin karınız size helal midir, haram mıdır?”

Paşa da:

“Tabî ki helaldir.” der.

Karakülâh Hoca:

“Peki, kızın sana helal midir yoksa haram mıdır?” diye sorar.

Paşa: “Haramdır.” diye karşılık verir. Paşanın verdiği bu cevap üzerine Karakülâh Hoca da:

“Peki, paşam anası helal de kızı neden haram?” diye sorar.

Paşa Karakülâh Hoca’nın sorduğu bu soru karşısında bir cevap veremez, işin içinden çıkamaz (K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10).

KHF 8. Karakülâh’ın Abdal Nikâhı

Karakülâh konup göçen, gezginci abdal Aşır Ağa’nın üçüncü evliliği olan ve evleneceği Turna Hatun’un beşinci nikâhı kıymaya çağrılır. Yaylada bir yazıda bulunan abdallar kap kalaylarlar. Sapı keçiboynuzundan olan namtı (bıçak) tahra, nacak, kamıştan ve hayıt çalısının çubuğundan sepet, sele, kalbur yaparlar. Abdal Ağası Aşır Ağa ve evleneceği Turna Hatun Karakülâh’ın karşısına otururlar. Karakülâh nikâh duasına başlar; ama nikah olmanın adabını bilmeyen karı koca nikah merasimi esnasında:

“Kalk körüğe bak, oğlan sepetin orasını yanlış örüyor onu göster.” diye sözler söyleyip duayı önemsemezler. Hatta Abdal Aşır:

“Turna Hatun keşke öbür şalvarını giyeydin, şalvarının peyiği de yırtılmış hocaya ayıp oldu.” der.

Karakülâh Hoca nikâh duasını bir türlü tamamlayamaz. Abdal Aşır Ağa Karakülâh’a:

“Bu evliliğimiz hakkında bana ne tavsiye edersin?” diye sorar.

Turna Hatun Hocanın kızdığını anlamaz:

“Hocam başımdan beş nikâh geçti, daha böyle tatlı nikâha rastlamadım. Umum dünyanın hocası sana kurban olsun” der.

Karakülâh: “Bak Aşır Ağa körüğünü çek, sepetini ör, başından beş nikâh geçmiş Turna Hatunu alan senin gibisine dualı nikâh mı olur?”

Karaküllah Hoca dayanamaz baklayı ağzından çıkarır:

“Sizin gibi akli evvellere nikâh kıyan hocanın da” diyerek küfrü basar (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7).

KHF 9. Yunus Mehmet’in Ala Danası

Karaküllah, köyün ormanlık arazisinde dolaşırken çalıların arasında bir fısıltı, insan sesleri duyar. Bayağı yaklaşıp, bir de ne görsün! Köyden çiftçi Yunus Mehmet ile Eşe Kız diz dize.

Karaküllah az biraz uzaklaşır, görmemişçesine öksürmeye, tıksırmaya başlar. Karaküllah yanlarına gelir

“Ne yapıyorsunuz burada?”

Yunus Mehmet: “Vallahi Karaküllah Hocam bilirsin bu bucak benim, buraya arpa ekeceğim.” der.

Eşe Kız da “Ben de ayağıma diken battı onu çıkarıyorum.

Karaküllah Hoca vakitsiz ilahiye başlar:

Kışın arpa ekilir mi

Dağda diken çıkarılır mı

Hoca saf mı çoban Yunus

Boşa ilahi okunur mu?

Suyu bulursun yürürsen

Necasetinden erirsen

Kimselere demem Yunus

Ala danayı verirsen.

Karaküllah Hoca ala danayı alır götürür (K1, K2, K3, K7, K8, K9, K10).

KHF 10. “Sigarayı Bıraksam mı?”

Karaküllah Hoca yolda gidiyormuş, bir genç koşa koşa gelmiş:

“Hocam, tütünün var mı” demiş.

Karaküllah Hoca:

“Var yiğenim, al tütür.” diyerek gence tütün kesesini uzatmış.

Genç tütün kesesini evirmiş çevirmiş içine dışına bakmış Hocaya geri vermiş:

“Hocam bir yol sen sar ben beceremiyom.” demiş.

Hoca:

“Lahavle, tütün bizden ver bir de saralım bari.” Karaküllah Hoca tütünü sararak gence uzatır. Genç uzun uzun sigarayı inceledikten sonra Hocaya:

“Bende ateş ney yok bir de yak da tütürelim” Hoca tekrar lahavle çeker ama sabırla gencin sigarasını yakar. Genç sigarayı içmeye başlar, Hocaya dönerek:

“Hocam sigara zararlı bırak diyorlar ne dersin?”

“Be yiğenim, tütün elden, sarması, yakması benden geriye sana bir tütürmesi kalıyor. Bu sigarayı eşek misin ki bırakacaksın. Tütür tütürebildiğin kadar, dumanı savur savurabildiğin kadar (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10)”

KHF 11. Yörüğün Eşeğinin Anırması Saat, Ayağının Uyuşması Rasat

Karaküllah Hoca bir Yörük çadırına misafir olur, akşamüzeri de Yörük çadırına şehirden yollanmış olan iki memur gelir. Bu memurların görevi dağda, çadırda yaşayan

Yörükleri iklim, sağlık ve iskân gibi konularda bilinçlendirmektir. Memurlar çadıra vardıklarında artık güneş batmış akşam olmuştur. Yörükler konuksever insanlardır. Memurları o akşam çadırlarında ağırlarlar. Yörükler, memurlar ve Karakülâh Hoca yemeklerini yerler ve bir süre sonra da aynı çadır içerisine erkeklerin ve kadınların yerlerini ayırmak için bir perde gerip uyurlar. Artık gece olmuştur ve Yörük bir ara karısına seslenir:

“Gız, avrat kalk şu misafirlerin üzerine çul, çuval bir şeyler ört, birazdan kar yağacak bunlar şimdi donarlar, üşürler!” der.

Bir müddet geçtikten sonra Yörük tekrar karısına seslenir:

“Gız, koca donuz kalk demiyom mu ben sana saat üç oldu. Bu misafirlerin üzerine bir şeyler örtsene.” der.

Memurlardan biri Yörüğün söyledikleri üzerine saatine bakar saat gerçekten de üçtür, düşünmeye başlar ve kendi kendine söylenir:

“Ya bu adam çadırdan dışarı çıkmadı, kolunda saat da yok, karın yağacağını ve saatin üç olduğunu nereden biliyor?”

Memur bu düşünceyle sabahı zor eder. Sabah olmuştur ve Yörüğün dediği gibi kar da yağmıştır. Memur dayanamayıp Yörüğün karın yağacağını ve gece yarısı saatin üç olduğunu nereden bildiğini sorar, Yörük da memura:

“Karın yağacağını ayağımın uyuşmasından, saatin üç olduğunu da eşeğin anırmasından anladım. Kar yağacağı zaman ayağımız uyuşur, bizim eşek geceleri ilk olarak saat üçte anırır işte oradan anladım.” der.

Bu cevap karşısında memur şaşırmıştır ve Karakülâh Hoca’ya dönerek:

“Hocam bunlara ne diyelim ki?” der.

Karakülâh Hoca da:

“Ne diyeceksiniz yavrum, diyeceğiniz bir şey yok. Bu Yörüklerin eşeğinin anırması saat, ayağımın uyuşması rasat. Siz işinize bakın bunlar her şeyi sizden daha iyi biliyorlar.” der (K1, K2, K3, K4, K9, K10).

KHF 12. Karakülâh Hoca’nın Yanında Kur’an Okudum Demesin

Karakülâh Hoca ata binmeyi seven, aynı zamanda gezgin ve gittiği yerlerde zekât, fitre toplayan abdal yaradılışlı bir insandır. Gittiği yerlerden arpa, buğday toplayan bir kişidir. Karakülâh Hoca yeni bir yere gittiğinde oraya geldiğini belirtmek için camide ya birkaç kelime söyler ya da Kur’an okumuş. Bir gün Kozan’ın Gazi Köyü’ne giden Karakülâh Hoca camiye gecikir, caminin müezzininin: “Evuzubillahimineşşeytanirracim” demesiyle, Karakülâh Hoca: “Bismillahirrahmanirrahim” diyerek müezzinin başlamış olduğu duayı okumaya başlar. Camideki cemaat şaşkın bir vaziyette acaba müezzinin okuduğu duayı kim devam ettiriyor diye dönüp bakar ve bu kişinin Karakülâh Hoca olduğunu görür. O gün o camide dua etme ya da Kur’an okuma elbette Karakülâh Hoca’nın da hakkıdır ancak duaya başlayan müezzinin ağzından o duayı neden aldı Karakülâh Hoca? Tabii ki geldiğini belirtmek ve cemaatten yardım istemek için. Karakülâh Hoca’nın bir şeyler isteyeceği belliydi ancak cemaatten birileri dayanamayıp:

“Karakülâh Hoca’m müezzin besmeleye başlamıştı ardından dua edecekti neden adamcağzın duasını bitirmesine izin vermediniz? Duayı adamın ağzından almanızın maksadı ne? Niye böyle yaptınız?” diye sorarlar.

Karakülâh Hoca köylünün yardım vermemek için bahane aradığını anlar:

“ Oğlum bu imam yarın öbür gün Karakülâh Hoca varken ben yanında dua okudum Kur’an okudum diye hallenir övünür demesin diye dedim. Ulan oğlum yardım

toplayacağını anlayınca hocanın derdine mi düştün? Haydi, bırakın gevezeliği doldurun çuvalı açtırmayın bayramlık ağzımı. Hoca küfürbazdır köylü bilir. Hoca basar küfrü, köylü kaçacak yer arar (K1, K2, K3, K7, K8, K9, K10).

KHF 13. Rabbin Kim Nebin Kim?

Karakülâh'ı tanımayan hocanın birisi Cuma günü cemaate vaaz vermektedir. Fazla yeteneği olmayan cami hocası cemaate ikide bir de:

“Ey cemaat münkir nekir melayekeleri, yedi kat semadan gelip Rabbin kim, nebin kim diye sorduklarında unutursanız ne cevap vereceksiniz?” der durur.

Karakülâh kızarak: “Ulan hoca bu münkir nekir melayekesi yedi kat semadan gelene kadar Rabbin, nebisini unutmadı da ben evden mezara gelene kadar mı unutacağım.” diyip hocayı aşağıya indirir (K1, K2, K3, K4, K7, K8, K9, K10).

KHF 14. Melek Sanki Sinek Mi?

Karakülâh hoca bir zamanlar sigara içmektedir. Karakülâh'a gelmişler:

Hocam, sigaranın dumanından melekler kaçmaz mı?” diye sorunca

Karakülâh:

“Ulan taş kafalar siz bu meleği dumandan kaçacak sinek mi zannediyorsunuz.” demiş (K1, K8, K9, K10)

KHF 15. Allah da Türk İdi

Karakülâh Hoca Kozan'da, Feke'de müftülük ve vaizlik yapmıştır. Arabistan'da okurken Arap çocukları “Hz. Muhammed, Arap bizden, Hz. Ali Arap bizden, Hz. Ebubekir Arap bizden, Kur'an Arapçadır bizden” diye Karakülâh'a sataşır. Karakülâh altta kalır mı? Arap çocuklarına seslenerek:

“Allah da Türk idi. Allah da Türk idi. Allah da bizdendir, Allah da bizdendir” diyerek çocukları susturur (K1, K5, K6, K7, K8, K9, K10).

KAYNAKLAR

Aça, Mehmet (2004), Anonim Halk Edebiyatı, Türk Halk Edebiyatı El Kitabı, Grafiker Yayınları, Ankara.

Albayrak, Nurettin (2004), Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü, Leyla ile Mecnun Yayınları, İstanbul.

Artun, Erman (1995), “Yaşayan Adana Karatepeli Fıkraları”, İpek Yolu Uluslar arası Halk Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri, Ankara.

Boratav, Pertev Naili (1982), “Halk Dilinde Hiciv ve Mizah”, Folklor ve Edebiyat 2, İstanbul

Boratav, Pertev Naili (1982), “Bektaşî ve Bektaşî Fıkraları Üzerine”, Folklor ve Edebiyat 2, İstanbul.

Boratav, Pertev Naili (1982), “Nasrettin Hoca ve Memleketi Sivrihisar Üzerine”, Folklor ve Edebiyat 2, İstanbul.

Boratav, Pertev Naili (1996), “Nasrettin Hoca Çeşitlenmelerinde Türü Etkenler Üzerine”, Nasrettin Hoca, Ankara.

Boratav, Pertev Naili (1969), Az Gittik Uz Gittik, Bilgi Yayınevi, Ankara.

Boratav, Pertev Naili (1978), 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı, Gerçek Yayınları, İstanbul.

Başgöz, İlhan (1986), Fıkralarımız Üstüne, Folklorla Doğru, Adam Yayınları, İstanbul.

- Elçin, Şükrü, (1986), Halk Edebiyatına Giriş, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Gözaydın, Nevzat (1977), Türk Fıkralarının Tasnifi Üzerine Bazı Düşünceler ve Bir Tasnif Denemesi, Uluslararası Yunus Emre Nasreddin Hoca, Karamanoğlu Mehmet Bey ve Türk Dili Semineri, Konya.
- Sakaoğlu, Saim (1984), Fıkra Tiplerinin Değişmesi Folklor ve Etnografya Araştırmaları, Hz. İbrahim Aslanoğlu, Aydın Oy, İ.Gündağ Kayaoğlu, M. Sabri Koz, Anadolu Sanat Yayınları, İstanbul.
- Türkçe Sözlük (1998), Fıkra, C.1, TDK Yayınları, Ankara.
- Uysal, A. E. (1974), Behlül Dana Fıkralarının Türk Halk Edebiyatında Yeri”, Türk Folklorunu Araştırma Yıllığı.
- Yıldırım, Dursun (1999), Türk Edebiyatında Bektaşî Tipine Bağlı Fıkralar, Ankara.
- Yıldırım, Dursun (1998a) “Fıkra Türü”, *Türk Bitiği*, Ankara: Akçağ Yayınları, s. 221–231.

KAYNAK KİŞİLER

- K1:** Ahmet Demir (Âşık İmâmi), 1954, lise, âşık, Kozan/Adana
- K2:** İsa KARAKAŞ: 32 yaşında, ortaokul mezunu, esnaf, Feke/Adana.
- K3:** Ahmet KARAKAŞ: 49 yaşında, ilkokul mezunu, emekli, Feke/Adana.
- K4:** Yunus KILIÇ: 59 yaşında, ilkokul mezunu, serbest, Feke/Adana.
- K5:** Hamit KARAKAŞ: 65 yaşında, okuryazarlığı yok, serbest, Feke/Adana.
- K6:** Habib BEKTAŞ: 54 yaşında, ilkokul mezunu, çiftçi, Feke/Adana.
- K7:** Mevlüt SARIKAYA: 58 yaşında, ilkokul mezunu, çiftçi, Feke/Adana.
- K8:** H. İbrahim YAVUZ: 57 yaşında, ilkokul mezunu, serbest, Feke/Adana.
- K9:** Kâzım YAVUZ: 55 yaşında, ilkokul mezunu, çiftçi, Feke/Adana.
- K10:** Yusuf AKSOY: 60 yaşında, okuryazarlığı yok, çiftçi, Feke/Adana.